TENTAMEN JUVENILE

DE VARIOLARUM EXTIRPATIONE quærendâ primùm; illique subnectendâ Variolarum insitione.

TERMINI in enuntiandâ quæstione adhibiti definitione non indigent. Sufficienter omnibus innotescunt Variolarum extirpatio, Variolarum insitio, ceu inoculatio, ipsæmet Variolæ.

Hæc perpauca præmittantur tantùm postulata:

1°. Virus Variolosum Terræ nostræ alienum esse & merè adventitium, nec alium hìc habere fomitem præter semetipsum: id est nullâ aliâ viâ serpere nisi nudo contagio; nullamque Athmosphæræ nostræ, soli-ve nostri constitutionem, nullum his nostris Regionibus proprium vel accidentalem eventum, epidemias Variolosas unquàm excitasse. (*a*) Quâ quidem conditione prorsùs dissidere videtur talium epidemiarum ortus, ab epidemiarum pestilentium regressu, quæ Imperii Turcici Provincias, præprimisque Ægyptum devastant, si reverà, ut perhibent, ibi Terrarum prima cujuslibet epidemiæ labes à causis verisi-

---

(*a*) In hoc puncto omnimodè Cel. *Gatti* assentior, de illo acriter peritèque meo judicio disputanti, in eximio Libello Nuper illi edito, cui titulus; *Réflexions sur les Préjugés qui s'opposent aux progrès & à la perfection de l'Inoculation* p. 25. sq.

Vide etiam Clar. *Beer* Dissertationem *de Variolarum extirpatione insitioni substituendâ* § v. vi.

Vid. Celeb. *Rast* infrà sæpiùs laudandi Opusc. p. 21. sq.

millimè pendeat huic Regioni propriis, & eodem pede redeuntibus, crescentibus, desinentibus, quo redeunt, crescunt, desinunt ipsæmet epidemiæ. (b)

2°. Variolas è contrà ubique & quovis tempore sævire, omnesque passim homines adoriri, nullo integræ vel imbecillæ valetudinis, ætatis, sexûs, temperamenti victûs, rationis &c, discrimine habito. Hæc autem animadversio novam prorsùs & inconcussam fidem nacta est, ex eo quod virûs Variolosi cuicumque subjecto, quâcumque anni tempestate, quâlibet Regione, secundum Artem, celebrata insitio raro admodùm successu, id est contagio frustretur; dumque virûs insititii, virûsque spontè grassantis absoluta identitas in confesso est.

Tandem inane commentum, vanæ imaginationis prolem habendum esse *Semen* seu *Germen* Variolosum cuivis homini aut saltem quamplurimis hominibus innatum; hypothesi scilicet insistens non solùm prorsùs gratuitæ, sed cui ex directo gravissimæ fidissimæque observationes pugnant. (c)

Inter varia auxilia prophylactica quæ Medici, variis temporibus, atrocissimæ lui objecerunt, insitio, hujus sæculi inventum, ex integro prævaluit: atque gentem Medicam, tum genuinam, tum spuriam, ingenia incendere, motus animorum ciere, in diversa studia scindere meruit. His tandem nuperrimis temporibus Variolarum Extirpatio in medium allata fuit; &, quod facilè credas, belli causas amplificavit.

---

[b] De Ægypto narrant viatores, epidemias pestilentiales constanter & quotannis in hac Regione recrudescere, eo præcisè tempore quo Nilus terras deserens hinc indè stagnantes aquas, frequentemque limum relinquit, in teterrimam putrefactionem maximè pronum, sub Cœlo fervidissimo, gravibus austris assiduè perflato; quod quidem hâc tempestate perpetuum est. Atqui Soli recenter exsiccati pestifera effluvia, austri insalubritas, & talium causarum existiosissima combinatio inconcussis observatis demonstrantur.

(c) De hoc puncto consensum neutiquàm sanè suspectum propono Cel. insitionis Patroni & Promotoris mox laudati, scilicet Ill. Gatti; atque infensissimi insitionis hostis Cl. Cantwel. Prior enim, opusculi jam laudati loco mox assignato, *Germinis* hypothesim refellit quasi præjudiciorum, progressum insitionis malè morantium, fontem; posterior autem eamdem hypothesim, chimeram Arabum, ab ingenuâ Medicinâ jamdiu exulem, cujus demonstrata falsitas &c. &c. vocitat. Vide *Tableau de la petite Vérole* p. 187.

Vid. Cel. *Rast*, loco jam citato.

Vid. Doctiss. *Robert* Medici Parisiensis meritissimi opus, sub Titulo *Recherches sur la nature & l'Inoculation de la petite Vérole.* Cap. 1e.

Quâpropter generaliſſima quæſtio circà Variolarum therapeiam duplici termino tantùm nuper inſiſtebat , ſcilicet Variolarum expectationi ſic dictarum naturalium ſpontanearum ſeu fortuitarum (quaſque poſtremo tantùm nomine indigitare licet (d)) & Variolarum inſitui. Quæſtio verò his opportuna temporibus circa triplicem verſatur : expectationem ſcilicet, inſitionem , extirpationem.

Noviſſimam, ſufficientibus auxiliis deſtitutus, viribuſque imparibus aggredior ; verùm audax juventâ , ex illâque præſidium ſperans quod vix unquam maturior ætas non denegat ; ingenuum ſcilicet , nulloque alieno ſtudio violatum , veritatis ſtudium. (e)

Namque extemplò librorum, atque altera qualiſcumque eruditorum autoritas deeſt. Quid ? objicient forſan : ubi adeò multiplicia circa hancce materiam commentaria extant , ut vix ſine quodam pudore toties retractatam retractare liceat. Sed hæc noſtra propoſitio neutiquam paradoxa videbitur cuicumque experto librorum enormem multiplicationem , in ſe , & independenter ab alio quovis vitio conſideratam, graviori ſupplicio ſtudentem torquere, præ librorum penuriâ abſolutâ : quantò magis , ſi tale ſupplicium anxiâ perplexâque legentis fide adaugeatur.

Aſt in innumeris illis de Variolarum therapeiâ opuſculis , quamplurima ſunt in quibus inſignem veri characterem , ſinceram ſcientiarum ſuadelam , dubitationem ſcilicet Philoſophicam requiras ; in quibus è contrà præcipitem fiduciam, orationis modum affirmativum, indomitas opiniones , abſolutam conciliationis impatientiam ubivis reperias.

Diſſertationes extrà Artis ſinum natæ , ſaltem quoad rem merè Medicinalem , inſolubili miſcelâ per totum quæſtionis latifundium diffuſam (*) omni autoritate deſtituuntur , ipſo facto ,

---

(d) Namque bina priora nomina Varioloſi *Germinis* mox notatum dogma redolent.

(e) Ubi notare liceat, me vix, in centenis quos de hacce materiâ conſului autoribus, alium reperiiſſe à quacumque demum in alterutras partes proclivitate liberum , præter candidum Juvenem Cl. *Beer* , jam citatum , pluriesq. in ſequentibus laudandum, qui , ut nos, primam Medicinæ militiam init.

(*) Quam ſegregavit ſolus *Dalembertius* ; exceptâ tamen notulâ quadam de præparatione Inoculandorum , p. 94 opuſculi mox laudandi ſubmiſſâ , & in quâ,(quod obiter notatu dignum) malè credulâ inexperientiâ peccat vir eximius; adeò ineluctabilem caſum portendit excurſio in fundum alienum. V. infrà.

si fas sit ità loqui, ipsâ videlicet origine. (*f*) Scripta verò legitimorum Artis magistrorum, dum vel à Medicis prodeunt qui Variolarum insitionem colunt, & ex illâ utile nomen consequuntur; vel autores agnoscunt Medicos insitioni adversos, insitoribus adversissimos (*g*) in meritam vel mercatilis lenocinii, vel odii Medici suspicionem veniunt.

Senatus Medicinales nondum Decreta sua emisere. Plurimi etiam extant queis tale jus sibi arrogare piaculum foret. (*) Schola Monspeliensis v. g. novarum methodorum intolerantiam, & novatorum vexationem ignorat. Heu! o utinam à *passivâ* vexatione foret ipsamet immunis.

Si hinc plures dignitate, divitiis, doctrinâ claros, novam inoculationis methodum admittentes reperias; illinc plebem, cujus forsan non inferior Logica, (*h*) huic indomitè repugnantem habes.

(*f*) De hac Assertione consuli, nostro judicio, meretur Opusculum ex Platone excerptum à Celeb. J. J. *Rousseau*; sub Titulo: *de l'imitation Théâtrale*; moradumque sapientissimum adagium: *tractent Fabrilia Fabri*. In hoc autem directè dissentimus ab ingeniosissimo, eruditissimoque Scriptore recentissimi operis *Recherches sur quelques points de l'Histoire de la Médecine &c.* Philosophos in Medicorum censum admittente; quin & nos mulierculas potius ægrorum lectulis assiduo affixas, quas Gallicè dicimus *Garde-Malades* consciberemus; ut potè Logicæ nostræ, & peritiæ verè Medicæ propiores.

(*g*) De Extirpatoribus, aut potiùs Extirpatore nostro, doctissimo scilicet, & humanissimo *Rast* Doctore Monspeliensi, Clinico & Academico Lugdunensi (de quo fusiùs in sq.) & de anti-extirpatoribus, nihil est quod in specie animadvertamus. Namque priorem quasi Inoculationis hostem, postremos quasi illius deffensores duellum movisse, advertere pronum est.

[*] Sap. Præsidem, in oratione *de libertate Medicinæ* publicè habitâ, pro solemni Scholarum Monspeliensium instauratione, talia declamantem audivi: *si quis extet vel intra Academiæ sinum, vel extra Academiam cui jus & autoritas competant sanciendi de materiâ & formâ doctrinæ; si de hocce legem quamdam manare contigerit ab autoritate quacumque legitimâ, & quidem à Senatu Medicinali erga propria membra: ipso facto irrumpit vel perseverat Barbaries . . . . . cohibetur liberior ingenii volatus . . . . . . ineluctabili fato devoventur ingenui quicumque, aut præclari Artifices, quorum inexpiabile scelus, profanum consortium vulgus arcuisse, aut peritiâ vicisse.*

(*h*) Ex quâ quidem hanc potissimum objectionem, saltem implicitè, haurit quam R. hujusce Lycæi Profess. Clar. *Barthés*, in Diario Eruditorum, quod tunc, pro Medicinali parte conficiebat, M. Aug. 1759 explicitè proponit. Sic enim Autor Clar.: *le danger de l'Inoculation quoique très-petit est présent; & le danger de la petite Vérole naturelle, lors même qu'on le considére comme certain, peut être encore éloigné.*

Potentiora quibus utrinque dimicant arma; calculum scilicet Mathematicum intrepidâ manu tractant eruditùli, quibus nihil intentatum, nihil arduum. Doctissimi verò Artis magistri talis analiseos multiplicia fundamenta præter modum abstrusa, quædamque speciatim vix, ac ne vix quidem attingenda, & ipsammet theoriam perdifficilem declarantes, cunctanter & per iteratas insufficientis medii confessiones procedunt. Quod de Celeber. *Dalembertio* nostro præsertim observatum esto (*i*) qui & ipsos Artis principes de iniquâ & præmaturâ criterii Mathematici, ad tale argumentum, applicatione arguit.

Aliunde experimenta utrinque allegata confirmare, vix millesimo cuilibet legitimo inquisitori datur. Undè alterius relatis vulgò confidendum est: & etiam dùm directissimè & circà gravissima objecta dissentiunt partes oppositæ.

Ipsamet rei basis, respectiva scilicet Variolarum insititiarum & fortuitarum mortalitas, ne adhuc quidem investigata est. De vero rei cardine ne cogitatum est quidem in construendis tabulis de vario utriusque Variolæ fato; quas tamen tanto hiatu extollunt. Illæ verò si cum illis conferantur quas jam laudatus Ill. *Dalembertius* proponit (*k*) rudia videbuntur tentamina, nescio quâ sorte, sagacitati artificiali ceu scientificæ eruditissimi sæculi longè inferiora. Aut generaliùs; tot & tanta in agitato problemate prætermisere principia, seu elementa (ne memorem falsa aut gratuita pro veris aut indubitatis admissa) ut vix adumbrata quæstio habenda sit. Undè meritò concludas calculum tam caducâ basi superstructum, & ubi quidem stupendâ animi acie, summâque Artis peritiâ conspicuus est, nunquam veram rei men-

(*i*) Sic Illustrissimus Vir in Commentario cui Titulus: *Mémoire sur l'application du calcul des Probabilités à l'Inoculation de la petite Vérole.* Quod in consessu publico Academiæ Regiæ Scientiarum lectum die 12a. Novembris 1760. Et excussum est in Opusculis suis Mathematicis, tom. 2. Sic, inquàm, ille: *Un très-grand Géométre, Mr. Daniel Bernoulli .... nous a donné sur l'Inoculation un sçavant Mémoire Mathématique &c. ..... Quelques éloges que sa théorie mérite par l'habileté & la finesse avec laquelle l'Auteur l'a dévéloppée; elle laisse, ce me semble, beaucoup à désirer encore .... Les suppositions de Mr. Bernoulli conduisent à des conséquences qui ne paroissent pas vraisemblables.* & alibi: *un sçavant Géométre m'a communiqué une manière de calculer les avantages de l'Inoculation qui est fort simple; mais qui ne me paroît pas juste.*

(*k*) Vid. Nam. sq. nº. 6.

ſuram tradere valuiſſe. (*l*) Quid enim juvat diligentiſſimi nuntii pernicitas, qui ſarcinulam domi reliquit cujus vehendæ gratiâ iter ſuſceperat?

Et deinceps computationes Mathematicæ, prædicto argumento competant nec-ne, nullam certè cum Populo, cum Nationum ſummâ, affinitatem habent. Etenim ſi compoſitæ, ſubtiles, altæque indaginis, ſimul inintelligibiles; ſi ſimplices, apertæ,

---

(*l*) Sic iterum mihi magnus Appollo *Dalembertius* nondum poſt elapſos quatuor integros annos confutatus (quod non ſtupeas ſed quod ſedulò notes,) intereà tamen eodem permanente quæſtionis ſtatu quem egregius vir penitus invertendum demonſtravit. Sic, inquàm, ille Comm. ſuprà Laud. p. 92. ſq. alibique paſſim: „ Que conclurre de tout ce Mémoire? 1o Que juſqu'à préſent on n'a point calculé d'une maniére exacte & „ſatisfaiſante les avantages de l'inoculation, ni préſenté la queſtion comme elle le „doit être. 2o. Qu'on n'y a pas aſſés diſtingué deux queſtions différentes, l'avantage que l'Etat peut tirer de l'inoculation & celui que les Particuliers peu„vent en eſpérer. 3o. Que pour calculer d'une manière préciſe les avantages „de l'inoculation, il faut d'abord & préliminairement avoir une bonne mé„thode pour calculer la probabilité de la vie; méthode ſur laquelle on peut „former des doutes bien fondés. 4o. Que quand on aura cette méthode, il „faudra en trouver une autre pour comparer le riſque de mourir en un mois „ou 15 jours, ou en général en un tems fort court, à l'eſpérance de vivre „quelques années ou quelques mois de plus au bout d'un tems fort éloigné; „méthode très-difficile, & peut-être impoſſible à trouver. 5o. Qu'il faudra „trouver outre cela une bonne théorie pour parvenir à comparer la vie phi„ſique des hommes avec leur vie réelle, & leur vie civile, théorie qui eſt „pour le moins auſſi remplie de difficultés. 6o. Enfin, & c'eſt là le plus facile, „qu'il faudroit avoir des Tables de mortalité, qui marquaſſent l'âge des Per„ſonnes mortes de la petite Vérole; Tables qui nous manquent encore. Ces „Tables au reſte, ne pourroient être trop étendues ni trop multipliées; elles „donneroient le moyen de calculer la mortalité de la petite Vérole, pour les „différens âges, pour les différens Climats, pour les différentes Saiſons, pour „les Villages & pour les Campagnes........... On voit donc que, ſoit faute „de théories ſuffiſamment exactes, ſoit faute d'obſervations ſuffiſantes, on ne „peut juſqu'ici, & peut-être qu'on ne pourra de long-tems parvenir à une „bonne analyſe mathématique des avantages de l'Inoculation.

„Ces Tables ſi néceſſaires à la queſtion préſente n'éxiſtent pas encore.... „ſans ce ſecours on n'aura jamais que des calculs imparfaits & fautifs ſur les „avantages de l'Inoculation.

„Non ſeulement on n'a point encore d'obſervations ſuffiſantes pour conſ„tater au juſte, ni même à-peu-près quel eſt le riſque qu'on court &c. Mais „quand on pourroit apprécier exactement ce danger...... il faudroit pouvoir „déterminer ſuivant quel rapport un riſque de cette eſpèce diminue quand on „l'enviſage dans le lointain, & fuyant pour ainſi dire devant nous: Problême „qui me paroît inſoluble. &c. &c. &c.

ad captum illius depressæ, hoc ipso fallaces deprehenduntur. Cæteròquin difficillimè sane animum inducuntur rudes & indocti homines ut suam, amatæque Prolis vitam, aleæ cuicumque etsi minimè periculosæ, spontè, & ex professo committant. Ergò saltem per media illorum ingenio, affectibusque accommodata, inclinandi sunt, ut tali periculo rectiùs æstimato se suosque ultrò objectent. Atqui certò certiùs desiderata media in accuratissimis ratiociniis, ornatissimis orationibus, solertissimo calculo frustra requiras. Talia sectari vix nostrum patitur propositum (*m*). Sed observasse decebit summos Inoculationis promotores hucusque ratiocinia tantum & computa humano Generi, Orbi objecisse: ergò Inoculatores seu incogitantiâ, seu remissiori in vulgus studio, admodum spectabilem, sed inopem Plebeculam hucusque neglexisse.

Uno verbo, candidum veritatis, præstantissimæque praxeos inquisitorem miris modis divexat illud, quod Medicis & Chirurgis Britannis, jam laudatus *Beerus* exprobravit vitium, heu quo meliori jure nostratibus objiciendum! quòd scilicet *Artem* (insitionis putà) *praxi turbulentâ suâ inextricabiliter propèmodum, contortis dubitationum* (n) *nodis, & disputationum liciis innexam involutamque reddiderint &c.* (*).

Unde suscepti muneris difficultatem quantò magis exagerare inpromptu esset, si impedimenta jam acervatim indigitata evolvere, atque sigillatim recensere aggrederemur? Verùm jam exaratum negotii specimen sufficiat; deturque invocatâ autori-

---

(*m*) Verissimillimum est Londini quam alteram inoculationis Metropolim jurè dixeris, in Sueciâ Angliæ in hoc puncto æmulâ, alibique, paucissimos adhuc de plebe puellos inoculationem expertos esse, extra Nosocomia huic operationi dicata. Si tamen unquàm insitionis usus & apud multitudinem invaluerit, verisimillimè è talium Nosocomiorum institutione procedet. Illic enim, ex Orphanotrophiorum alumnis, vel aliis, quocumque titulo, tutelæ publicæ commissis pueris, sub indefessâ & sollicitâ medentium curâ, ne prætermissâ quidem processûs elegantiâ, &, ut dicunt, jucunditate, experimenta inchoabuntur. Populus ad talia sacra admissus, levissimum contemplabitur medelæ supplicium, exiguumque admodùm periculum, si ullum; (quidni enim, piâ admodum fraude, perrara infortunia celarentur?) undè ad talem fortuitæ luis (quam ipsemet aliundè sævissimam expertus fuerit) prophylaxim admittendam, ultrò compelletur, si aliquo invitamento compellendus.

(*n*) Quam cave confundas cum dubitatione Philosophicâ suprà laudatâ.

[*] P. XXVII.

tate frui cui, hoc præcisè consilio, propriæ tenuitatis conscii; immoderatiùs fortasse innixi sumus. Tali, inquam, autoritate inconcussum, aut saltem concessum esto duntaxat, agitatam quæstionem, & potissimùm circà Variolarum insitum, ut est hodiè, sexcentis dissertationibus perpensam, etiamnunc obscuram, insolutam, forsan æquis judicibus insolubilem remansisse; vel, si mavis, evasisse.

Nunc autem tales expositi operis ærumnas stupenti, quadruplex tamen, quâ sese ab illis expediat, objicitur via; ne nominatis quidem impudentissimorum assertorum ridendâ dicam an execrandâ (o) audaciâ, intricatissimum quemlibet nodum, pro vario propriæ causæ respectu, nudo suo arbitrio præcidentium; vel alio quocumque præclaro Urbis facinore. Nobis enim humilibus Provinciæ incolis, talibus ausis clarere denegatur. His, inquàm, præterhabitis, quadruplex remanet litem dirimendi ratio.

1a. Quidem, quæ maximè obvia sed minus honesta: nimirùm hæc omnia qualiacumque certamina, ut inania subtilioris doctrinæ ludibria, procul arcere; & funestæ improvidentiæ inertiam ultrò fovere.

2a. Quæ & etiam minimè decora, etsi usitatissima: scriptorum scilicet antecedentiun gregem serviliter sectari, aut & etiam verbo tenùs exscribere; crambem, ut dicunt recoquere.

3a. Quæ propè infinita, & post jam prolatas animadversiones, pluresque ejusdem generis, si luberet, subnectendas, prorsùs temeraria; in ulteriore minutissimi cujuslibet quæstionis surculi elucidatione insudare

4a. Tandem, quæ nobis undequaquè arridet, (utpotè methodum insinuans quam arti nostræ penitùs accomodatam habemus) sollicitè inspicere utrùm ab infinitis illis subtilissimæ dialectices litigationibus, & cujuscumquè demùm generis ambagibus, sic quæstionem expedire liceret, ut Variolarum Extirpatio, imò Inoculatio vel simplicissimæ cuilibet quæstioni Medicæ

(o) Rerum humanarum rudi Adolescenti, incomposita hæcce Nequitiæ insectatio condonetur.

dicæ (*p*) simillima fieret, hincque rudi cuilibet Artifici, Mulierculæ, Tonsori, ipsimet Popello dijudicanda veniret.

Atqui illæ, quotquot sunt, abigendæ venirent controversiæ, si forsan in omnibus, *absolutum* sectati fuerint; ubi *qualecumque* solummodo exquirebatur; *quantum*, ubi *absolutum* sufficiebat: adjuncta, ubi nuda res erat tantùm consideranda: si v. g. Variolarum *recidivas* absolutas objecerint, vel negaverint; dum tantùm scire intererat utrùm raræ oppidò extent: quâ proportione, fortuitas innocentiâ vincant insititiæ, inquisiverint; ubi indefinitum, sed summum talem excessum nosse sufficit: si forsan nihil ad rem, utrùm Inoculator proprias res agat, dummodò humanitati succurrat: an Extirpator insitioni adversus sit nec-ne &c. &c.

Nos igitur jam illas talesque difficultates, pro posse, emensi; & confidentes propitiâ cautum esse Providentiâ, ne infirmitatis humanæ quotidiana tutamina, à tot & tam sublimibus speculationibus speranda forent; ad rei nodum humanioribus conatibus solvendum properamus; jam multùm præstitisse arbitrati, jamque dimidium saltem curriculum peregisse, dum modum verè Medicum selegimus. Sit igitur:

PROBLEMA Ium.

AN simul possint stare Variolarum Expectatio, Insitio, Extirpatio?

PRIMA fronte, & ipsorum vi nominum, sibi mutuò, & directè oppositæ videntur Variolarum expectatio, illarum Insitio, illarum Extirpatio. Namque Variolas Extirpare, hasque vel fortuito ortui committere, vel Inserere, seu arte, & ex professo excitare, prorsùs contradictorium apparet.

Attamen, re penitiùs consideratâ, nihil est quod illarum conciliationem qualem cumque, imò binarum saltem utilem copulam desperemus. Namque primò & ipsamet nuda Expectatio ab Extirpa-

---

[*p*] V. g. de ligando Funiculo Umbilicali; de Temporaneorum Dentium imminente casu promovendo &c. &c. &c.

tionis methodo non prorsùs excluderetur, si (quod forsan Extirpatricis vigilantiæ summum) tunc tantùm abigendo contagio allaboraretur, ubi primùm in quolibet terræ angulo, nascentis id est expectatæ, epidemiæ labes observata fuisset.

Quòad Extirpationis & Insitionis combinationem, cujus utilitas jam in dissertationis titulo præmonstrata fuit: si reverâ summum, quamvis indefinitum beneficium, Insitio præstet; quidni, sub decente contagii cohibitione, non solùm propriæ utilitatis gratiâ; sed etiam ut Extirpationis ministra celebraretur? Quo evidentissimo emolumento talis combinatio admittenda sit, in sequentibus proponetur. Nunc verò animadvertisse sufficiat adeò inconcussum esse talium mediorum possibilem saltem concursum; ut non possimus quin & nos (q) meritissimis cæteròquin Extirpationis Patronis objiciamus, quod Insitionis, in hoc puncto saltem indifferentis, ruinâ, Extirpationem superstruendam, seu operis titulo, seu ipsomet opere proposuerint.

PROLEMA IIum.

AN Variolarum Extirpatio maximè optabilis sit.

RES nudâ expositione patet. Namque dirissimæ luis seminium extinguere, penitùs absumere, quidni ægris mortalibus optatissimum solatium foret?

Sed eò magnificentius exindè beneficium extaret, quod in illius naturâ positum esset ut publicâ Providentiâ, Paternâ regnantium sollicitudine, in universum hominum genus & inscium & malè reluctans, ut ipsissima Naturæ munera, refunderetur. Itaque nec innumeris Vulgi præjudiciis, inconstantiâ cunctatione &c. averteretur: & imbecillos, & immedicabili labe tentatos, æquâ custodiâ, defenderet (r); quod, in quibuscumque oppositis Variolosæ lui repagulis, frustra requiras.

His adde quod Extirpationis systema quibuslibet mediis ad

(q) V. Diarium Medicum, pro mense Novembri 1763. p. 400.
(r) Non leve Inoculationis vitium illos à salutari *piscinâ* arcere, ut potè quibus, à fortuitis Variolis, gravius periculum impendet.

usum aptis, maximeque obviis, ut decet instructum, & inoculationis juvamen (si quodpiam sit reverâ) amplecteretur; illudque à gravissimo, perperamque negando (*) contagii vitio confestim absolveret; quod quidem vera est rei summa. Namque insitionis celebratio Civibus perniciem inferre, aut terrorem injicere tantum valet, dum contagio spargendo apta nata est; nec aliundè publicæ salutis Tutorum sollicitudo suscitanda videtur: uno verbo, unicum illius incommodum publicum, autoritate publicâ removendum, contagium deprehenditur. Verum, si lege communi, & tali contagio & contagio adventitio obviam itur; (ut in comparandâ Extirpatione fiet) evidenti consequentiâ patet, peculiari in Variolarum insitionem decreto nullum jam perstare locum. Tunc autem (quod inæstimabile munus) ancipiti Scholarum judicio salutiferæ forsan, & saltem innocuo usu probandæ methodi, tolerantia non committetur.

Amplam meritamque laudum segetem percepit *Boerrhavius* & indiès percipit, ob antidoti jam enatas Variolas domaturi, eminùs præmonstratam spem; quæ tamen vana hucusque deprehensa fuit. Ipsamet talis antidoti indagatio unanimi plausu, humana, decens, summe proficua conclamata fuit. Quanto majus ergo publicarum gratiarum pignus *Rastio* nostro decernendum est, ad ipsas luis radices, meliori arte, securim adigenti? Quantùm præ frustra expectato Antidoto, quantùm præ invento, efficacissimo usu probato, prævalet Extirpatio nostra; quantùm utilius est à futuro quocumque malo præcavere, imminens arcere; quàm vel grassanti obstare, vel præteriti incommodum sarcire. Quî ergo tanti emolumenti Monitor, & cavillationes, & convitia, forsanque nocentiora odii Medici tela in se induxit? Vix ab illis ne unus quidem evasit umquàm præclarus Artifex, præstans quoddam inventum humanitati gratificatus. Prætereaque Extirpator noster (quod iterum objicimus) Inoculatorum inutili saltem & incautâ petitione, in se incendit animos.

Sed cur saltem ipsammet Extirpationem avidè non expeteremus? Stolidam Pestis patientiam Turcis exprobramus, qui tamen ab illâ cohibendâ, deplorandâ superstitione detinentur. Nos verò non mitiorem calamitatem, minùs excusandâ socordiâ, in posterùm

(*) V. Problema quartum; itemq. supra P. 2.

foveremus, si Extirpandæ lui Variolosæ totis viribus non innite-remur : namque nunc moniti sumus ; jam excussa est longa nostra circà gravissimum objectum illud incogitantia ; neque nos ritus vel dogmata religiosa, neque alia quæcumque sæva impedimenta morantur.

Attamen tanti muneris fruitio non solùm fatali hominum inertiâ, procrastinaretur ; sed etiam positivis, directis objectationibus propugnaretur, ultrò arceretur, si per malevolos quosdam sophistas liceret (*f*).

Sed inanibus illis præterhabitis declamationibus ad verum rei nodum deveniamus peculiari problemate solvendum. Sit igitur ;

PROBLEMA III^UM.

AN Variolarum Extirpatio possibilis sit.

1°. SANCTE' caveamus ne adeò salutiferum promissum inconsultò rejiciamus. Et vagam & remotam publici commodi spem diruere piaculum esto.

2°. Modestè caveamus ne penès nos, penès privatum quemlibet esse arbitremur, publicam Extirpationis praxim adumbrare, methodum usu aptam proponere, illius incommoda prævidere,

---

(*f*) Quis credat, v. g. Extirpationis, aut potiùs emolumenti publici hostem extare, qui Extirpationis frivolum, & superfluum fore commodum prædicavit, homines à Variolarum periculo liberare, humanæ Societati conservare ; Civium multiplicationem augere. Sic tamen Anonymus quidam Libello cui titulus : *Observations sur la nature, les causes, les effets des Epidémies varioliques.* 1764. Cum hoc-ce Epigraphio :

Neve metu falso nimium trepidate timentes &c. Ovid.

Sic inquam ille : *Le plus grand nombre de ceux que le Fléau de la petite Vérole a tué jusqu'ici, sont des Enfans mal constitués, qui ont manqué de soin; qui pouvoient périr de toute autre maladie avant que la Societé en pût tirer aucun service; la petite Vérole ne nuit pas plus à la Population que le Célibat & les Cloîtres. Ici j'entends déjà les murmures des Enthousiastes du système à la mode de la Population &c.* Ubi sedulò notes, ab humanissimo Censore nullo discrimine haberi, & Hominum nascendorum defectum ; & jam natorum incuriam ; aut potiùs, per prævisa & probata funera, illorum *rarescentiam.* Undè si nimia civium multiplicatione urgeretur ; non solum ad Celibatum & Monachismum confugeret ; sed etiam, pari jure, quem perhibent Sinarum morem, exuberantem prolem ineluctabili exitio devovendi, impavidus admitteret.

——————Clamet Melicerta perisse
Frontem de rebus ——————— Pers.

incommodorum remedia aſſignare. Talia à peritiſſimorum hominum Conſilio, authoritate publicâ præpoſito, ſolummodo ſperes. Sed meram rei poſſibilitatem demonſtrare, imo planum & expeditum, ad illam, iter ſummatim indigitare, nec exiguâ noſtrâ Minerva major, nec indecens conatus. Neque etſi forſan arduum foret opus, ideò humanitatis fautorem confeſtim deterreret; quin è contrà eo magis virtutem inritaret animi. Aſt præmonſtrati beneficii non ſolùm legitimam, verùm & præſentaneam, & ociùs explebilem, obviis argumentis, ſpem firmare datur.

Et 1°. Quidem, jam allegatâ peſtis analogiâ à Regionibus noſtris jamdudum ſemotæ; quamvis, per aſſiduum cum peſtiferis Regionibus commercium, indeſinenter patens illius aditus aſſiduâ curâ præcludendus ſit. Cui animadverſioni adde radicalem, per eadem media Elephantiaſis Extirpationem.

2°. Concedamus univerſale & invictum lui Varioloſæ ut potè latiùs ſparſæ repagulum objicere vix fas eſſe, vel ex intimâ & fundamentali rei difficultate, vel ex ingenitâ & forſan ineluctabili operationum publicarum lentitudine; ex millemodis impedimentis, vel ſagaciſſimo, & boni publici ſtudioſiſſimo Regni Adminiſtro inſuperabilibus. Eſto inquam, Variolarum Extirpationem omnimodam, abſolutam, extemporalem, prorsùs deſperandam eſſe: non ne facillima ſaltem illarum Extirpatio partialis & ſucceſſiva? Illane nos tantùm vanâ commodi ſpe illuderet?

Animadvertendum 1°. Varioloſum virus quaſdam Regiones nunquam tetigiſſe, vel, quod perindè eſt, plures nobis innotuiſſe queis, antè noſtrum commercium, hæc lues penitus inaudita erat; (*t*) Epidemias Varioloſas raro admodùm attingere loca à magnis frequentiæ Hominum centris longè remota: raro adhuc, ſed frequentius Pagos oppidulis viciniores: rurſum frequentiùs, ſed raro adhuc ipſamet oppidula. Nec etiam ſæpius ſævire in Urbibus ſecundi tertii-ve ordinis, v. g., Monſpelii quanquam ex omni Europæ angulo convenientibus hoſpitibus aſſiduò frequentati; uno verbo quò minùs numeroſæ ſunt Hominum ſocietates, & commercio alieno implicitæ; eò rarius in illas graſſantur Varioloſæ epidemiæ.

2°. Et in oppidis viginti, triginta-ve Hominum millibus re-

(*t*) Vid Clar. *Beer* loco jam in primâ paginâ noſtrâ cit.

fertis, Variolosæ epidemiæ recrudescentia unum dumtaxat, aut paucos semel afficit. Atqui in promptu est sic nascentis epidemiæ ortum detegere, nec inventu difficilis videtur tali principio obstandi, atque contagii propagationem sistendi ratio.

3°. Etsi imperfecta foret talis cohibitio; absoluta siquidem infectorum segregatio usû minus apta haberetur: quàm immensùm decrescerent tamen contagii canales, si ab ægrorum commercio arcerentur saltem quicumque curationi illorum inutiles; si nec ipsemet Medicus vulgò supervacaneus, (ut in calce opusculi declarabitur), nisi in gravissimis casibus admitteretur? Tunc enim ferè ad adventitia recrudescentis epidemiæ seminia, Variolarum causæ reducerentur. Atqui si conferantur infinita vehicula, sub præsenti rerum constitutione Variolas semel ortas in eadem Societate multiplicantia, cum fortuitâ novæ Epidemiæ seminatione; & hoc unico rei intuitu, infinitè repressa, utpotè in cunis suffocata, quælibet epidemia demonstratur.

Sed, eodem præcisè tenore, alibi rarescent epidemiarum regressus. Namque si, ut reapsè evenit, & palàm confitentur, per vicinias serpat contagium; tantò minùs è loco infecto in incolumem vehetur epidemia, quò pauciores extabunt vectores. Atqui tales vulgatissimi vectores vel sunt ægri nondum perfectè sanati, vel homines à veneno suscipiendo quocumque modo immunes, sed miasmatibus, se, vestesque suas, ex ægrorum consortio imprægnati. Si autem tale commercium prohibetur: & aliundè ægri, usquè ad absolutissimam sanationem, domi contineantur; luce meridianâ clarior patet posterioris asserti inconcussa veritas.

Quòad verò merces, Epistolas, aliaque ejusmodi contagii vehicula, quantò faciliùs hæc à contrahendo contagio præmunienda, quàm ipsimet Homines?

Ergò saltem in hominum cætubus, in quibus, quoquo modo intermittunt Variolosæ Epidemiæ; utroque titulo dirimentur: & quia infrequentiores, & quià longè breviores, id est paucissimis infestæ fient. Ergò, utili circulo, sibi invicem succurrent vicinæ Societates; nec adeò lento gradu simile beneficium latè spargent. Ergò facillima, ociùs comparanda Variolarum Extirpatio, quam vix partialem dicere licet; adeò & absolutissimam beneficio æquat.

Fatendum equidem perpetuum diutiùs remansurum Monstri

vivarium, Urbes ſcilicet immenſo Populo frequentes, & in quibus Varioloſæ epidemiæ, raro ſi unquàm penitùs deficiunt. Verùm ſi mox indigitata vigilantia hìc ſanè magis ardui, & complicatioris usùs deprehenditur; aliundè ibi omnimoda, alibique deſiderata auxilia præſto ſunt, quibus ſufficiens ſegregatio patretur. Sunt & Noſocomia inſtituta, vel inſtituenda, & quocumque titulo Domus publicæ, & Inoculatio ruri celebranda, Pariſiis, v. g. in infantulos antequàm à nutricibus ruſticanis redeant. His adde quod dum in minoribus ſocietatibus certatim prohibitæ fuerint epidemiæ, ad Nationum centra affluentes Homines, merces-ve, viru Varioloſo vix unquàm inficientur: quod quidem contagii cauſas inſigniter reſcindet.

Uno verbo ubi ſemel conceſſum eſt Varioloſas epidemias per ſolum contagium oriri & propagari (*u*); Variolas Extirpandi copia penes Hominum arbitrium, procul dubio, ſtat.

Verùm ſi, ut veriſimiliter fiet, apud Nationes intimiori commercio intermixtas, & eâdem diſciplinâ civili, iiſdemque moribus regnatas, v. g. in *Republicâ Chriſtianâ*, circà Variolarum profligationem cita excitetur æmulatio; ſeriùs ociùs Varioloſæ Luis in expurgatam tellurem regreſſus, ad præſentem peſtìs conditionem, ſub hoc reſpectu, redigeretur. Jam enim mundâ tellure noſtrâ, deinceps invigilandum foret tantummodò, ne rursùs ab infectis viciniis venenum irreperet: nempè à populis prædictæ Reipublicæ alienis, & quorum vix ſupponenda mutuæ operæ collatio, quidnì tamen aliquando ſperanda? Ab illis autem potiſſimùm pertimeſcendum eſſet novum contagii ſeminium, cum quibus frequentiora viciniorąque faceremus commercia; qui nunc nulli alii ferè deprehenduntur præter illos qui Maris Mediterranei noſtri oras incolunt. (*x*).

(*u*) Vid. poſtulatum primum p. 1. & autoritates ibi allegatas. De cætero circà ſuppoſitionem, aut potius unanimem confeſſionem, quod ſcilicet nuſpiam citrà contagii influxum excitentur Variolæ; NB, hac negatâ, imo, ſi fas eſſet, dirutâ, nihilominus perſtare tamen hujus noſtræ ſententiæ veritatem abſolutam.

(*x*) Nam quoad ſervorum Nigritarum coloniis noſtris importationem ſpectat, & per illos frequentem epidemiarum inſtaurationem; 1º. Seminium tali commercio advectum, nonniſi longo circuitu, ad fœderatos extirpatores perveniret; 2º. Facillimâ arte videtur exterminandum. & quidem in ipſiſſimo progreſſûs exordio, & antequàm ipſasmet colonias, imo naves infeſtaret.

Verùm cum illi iidem prorsùs sint, à quibus ob pestis contagium continuò cavemus : iidem quos nunc indefessâ vigilantia pesti injicimus obices, iidem & ad arcendum Variolosum seminium simul suppeterent. Undè, ut patet, tristes excubiæ multiplicandæ non essent : nisi deinceps, quod minimè hactenus prævidendum, Publicæ securitatis custodes, ex alio fonte affluens virus detegerent.

Sed intereà, & dum lento gradu forsan procedet absolutissima Extirpationis efficacia (forsan è contrà suprà modestam spem nostram, ociùs obtinenda) anne, ut jamjam innuimus, vanum extaret sollicitæ Extirpationis munus, multo infrequentiores, & mitiores epidemias præstitisse. Illas nimirum & in numerosissimis Hominum conventibus insigniter mitigasse; in minoribus ferè nullas effecisse; in minimis ad nihilum reduxisse? Neutiquam sanè, me judice, numquam, dum sana mens supererit, à commodi cujuscumque sectatione deterrendo; etiam si integri, perfecti, supremi commodi potitio denegetur.

Enim verò, ecquid absoluti, integri, adæquati, perfecere aliquandò Homuncionum potentissima conamina? Anne, integro nostro publicarum institutionum systemate, vel innumeris privatæ industriæ artificiis, incommodum quodpiam, seu physicum, seu civile penitùs superare contigit unquam? anne forsan Fluminum exundationes, Ferarum vel Hominum impetus &c. &c. &c.? nonne tamen Fluminibus aggeres, quamquàm disrumpendos objicimus? nonne fines nostros arcibus, etsi propugnandis munimus? nonne Feris, venatu, insidiis, veneno, exitium quanquam incompletum intentamus? nonne uno verbo dimidiandis, quartandis, decimandis incommodis; bonisque paululùm degustandis, ultrò, & sui conscia humana imbecillitas, integro vitæ decursu, collimat? &, ut à rebus Medicis exempla, eaque summè analoga desumamus: quis confidat tectum syphilidis virus, per tacita & irrefrænanda commercia latè serpens, radicitùs unquam exterminandum fore? Nonne tamen Extirpationi illius qualicumque, omni ope, innituntur publicæ institutiones, multiplicia scilicet Nosocomia huic potissimùm fini dicata, pluresque aliæ coercendæ propagationis rationes? Anne tractus quidam paludosus, inductâ siccitate, saluberrimus vulgò præstatur? Nonne tamen, si aliquantùm, tali arte, salubrior fiat; insigne operæ pretium exultantes

celebrant

celebrant incolæ ? &c. Si ergò partialibus tantùm bonis beari, & incommoda utcumque rescindere humanæ miseriæ conceditur; cur, nescio quo speciali fato, solæ forsan inter vitæ humanæ supplicia, Variolæ, spontaneo suo trucissimoque impetui penitùs committuntur ?

Verùm hæc summatim exarata sufficiant, Extirpationis possibilitatem, facilitatem, sperandam celeritatem indigitare tantùm studenti. Et hæc qualiacumque scholasticorum certaminum tirocinia sunto.

Audacter tamen, impetu jam suprà excusato, (y) hîc asserere non dubitem, propositis animadversiunculis, à vanitatis improperio evidenter absolvi instituendæ Variolarum Extirpationis meditationem. Ergò de consolatoriis illius promissis ultrò palàmque desperantes, & utilîs systematis promotorem, qualicumque vexatione, ab honesto proposito deterrentes, inter commodi publici infensissimos hostes habendi sunt : perfidum scilicet & aversabile Monstrorum genus, ipsâmet Variolosâ lue, illorum præsidio defensâ, sævius; eheu, & forsan inextirpabile.

PROBLEMA IV[um].

AN Variolarum Extirpationi, subnectenda sit illarum Insitio.

VARIOLARUM Extirpationem, illarumque Insitionem simul in praxi stare posse; imò in integro Extirpationis systemate Insitionis methodum, quasi utile medium, comprehendi, jam in prioribus observatum est. Etenim, quoad posterius propositionis membrum, nonne evidentissimè patet Insitionem, utpotè prævisum contagii seminium ponentem, Extirpationis legibus longè facilius subjiciendam esse, quam inexpectatas, fortuitas Variolas : sicque contagii causas citiùs resecaturam, & consequenter accelerandæ Extirpationi aptissimam fore.

Verùm dùm Extirpationis & Insitionis concursum proposuimus, utriusque operationis utilitas alibi stabilita suppone-

[y] Vid. sup. Notulam ad calcem paginæ octavæ positam.

batur. Igitur in præcedenti Problemate, pro posse demonstratis Extirpationis commodis; superest ut circà Inoculationis emolumentum, in hocce disputemus. Quod sic breviter præstamus:

Verùm ubi priùs jam prælatam animadversionem in medium reduxerimus: nimirùm, sub Extirpationis systemate, nullum esse gravissimum contagii probrum, insitioni jampridem objectatum, nuper acrius inflictum, & perperàm ab insitoribus declinatum, ut potè per ipsosmèt Insitionis successus firmatum (z).

Hoc itaque præcipuo quæstionis membro jam resecto, sic reliqua tractamus:

In gratiam Insitionis maximè momentosa, fundamentalia, prorsùs decretoria allegata hæc sunt:

1°. Scilicet, quam plurimos ab insitis Variolis evadere, easque vix aliquando exitiales fieri; dùm è contra plurimæ observantur fortuitarum epidemiæ, quæ densissimas strages edunt.

2°. Et semoto mortalitatis discrimine, insitæ longè benigniores sunt; & vultûs decorem rariùs deturpant quàm fortuitæ.

3°. Hoc faustissimum Inoculationis munus prædicant: quòd nempè illam semel expertus jam per reliquum vitæ decursum ab omni sollicitudine solvatur, non solùm perpetuæ teterrimi hostis instantiæ; verùm & perfidæ illius invasionis, tempestate, locove, curando gravi morbo prorsùs inopportunis.

Verùm quàm molesto perpetuoque cruciatu talis cura angere valeat, ex illis discendum qui sub inclementissimo Cœlo navigantes, vel in Castris, vel inhospitali Viculo, omni ope destituti, improvisas Variolas passi sunt; aut patientibus adstitere; tum & ab illis qui pro Filiis navigantibus, bellantibus &c. tale fatum pertimescunt, aut jam expletum lugent; ab illis tandem qui naves aliquandò Nautis ferè orbari ex illâ calamitate noverunt (1).

Asserunt tandem Variolarum insitum ab eâdem sollicitudine

(z) Vid Sup, p. 22. & 112.
In hoc autem puncto Inoculationis fautores in id præcisè incidunt vitium, quod adversariis suis meritò exprobrant; quodque & nos infrà notabimus. Adeò Hominibus, nihil humanum alienum est unquàm. V. infrà p. 20.

(1) Quidni v. g. ad longinquas navigationes, Nautæ seligerentur Variolas jam experti? quod quidem & præsentaneum talium peregrinationum emolumentum præstaret, & maritimarum Regionum incolas ad Inoculationem ultrò admittendam extimularet.

non minus expedire illos qui virus non ſuſceperunt. Namque veriſimillimum eſt, & experientia firmatum tradunt illos contrahendo fortuito contagio & quidem impares eſſe.

Hæc autem Inſitivæ methodi fundamenta ſic Antinoculatores concutiunt : Variolarum Inſititiarum innocentiæ, mortalitatem illarum abſolutam objiciunt ; eamque hinc indè collectis infauſtarum Inſitionum Hiſtoriis firmant. Et preſſiùs : ſummam illam ſalubritatem, quâ inſitas dicunt præſtare ſuprà fortuitas, negant. Nec raró Variolas inſitas ſævas, confluentes, diris reliquiis obnoxias volunt ; illaſque vultûs formam fœdare ; atque, cum Variolis, multiplices chronicos morbos infundere contendunt. Tandem recidivis patere Variolas inſititias ; nimirum Inoculationem & quidem pleno cum ſucceſſu expertos, à fortuitis Variolis deinceps immunes minimè præſtari.

His ità collatis, & juxtà Logicam noſtram perpenſis, ſcilicet in rei fundum deſcendendo, & vana adjuncta circumcidendo ; jam nobis ſufficienter (2) ſtare videntur Inoculatorum promiſſa, caducæ verò adverſariorum objectiones.

Namque 1°. Circà ſolidam rei baſim conſentiunt partes oppoſitæ, ſaltem quam plurimi, illique moderatiſſimi, ſapientiſſimi, fide digniſſimi utrarumque defenſores. Et litigant tantùm circà magis aut minùs. Inſitoribus ſcilicet concedunt *Fortuitarii*, Inſitarum Variolarum mortalitatem longè minorem eſſe quàm fortuitarum ; priorumque longè minora incommoda : ſcilicet morbi gravitatem, relliquias, recidivas, alienorum morborum ſimultaneam ſeminationem rara admodum eſſe : ſive illud expreſſis verbis ſignificent, ſeu differendi ratione prodant. Namque dum ſollicitè, ex omni terræ plagâ, Inſitionis infortunia colligunt, dum ipſammet Conſtantinopolim, ſex millenis Inoculationis triumphis, per unicum annum, claram, unicæ cladis teſtem reclamant ; ex ſuo venatûs modo, (ſi fas ſit ità loqui) ſe rariſſimam prædam inſectari demonſtrant. Ubi è contrà ſexcentos, millenos ex Inoculatione ſuperſtites, imò

---

(2) Vid. Epigraphium noſtrum. Et rursùs *Dalembertium* audi, Comment. ſupr. laud. *Combien d'occaſions dans la vie, où ſans ſçavoir précisément l'avantage qu'on peut eſpérer en prenant quelque parti, on eſt déterminé par le ſeul motif que cet avantage peut être très-grand.*

sanissimos, in eâdem Urbe, in eâdem Domo palàm ostendunt inoculatores.

Denique simul collatis utrarumque partium experimentis, dictis, scriptis, affectibus; hinc, tum Medico ratiocinio, tum intimo animi sensu, probabilissimas præstantissimi commodi spes haurio; ibidemque ingenuorum Artificum veracitatem, humanitatem, rectam ratiocinii normam, adverto: (3) indè verò perplexum, & malevolum contradicendi studium; intricatus, laxus, mancus, asper disserendi modus, urgentis veritatis violentam cohibitionem arguens; emolumenti publici incuria; odium Medicum; nec levis aliquandò fanaticæ melancholiæ labes (4) plerumque observabilia extant.

Cœteròquin nec effrenâ commodorum Insitionis negatione, proscribenda adhuc jubebitur Insitio. Namque, & admissis, & multiplicatis *Cantwellii*, *Roncallii*, *Haenii* luctuosis observationibus; extenuatâ fortuitarum Variolarum sævitiâ; exagerato immunium numero; nihilominùs tamen restat adhuc qualiscumque insitionis præstantia. Atqui dum vel minima manebit; 1°. Emolumento publico saltem non adversabitur Insitio; quin è contrà qualicumque suâ præstantiâ favebit. 2°. Nec privatis, seu individuis infensa erit: namque ad illam liberè confugiet, prolemque suam committet quilibet. Illam tentabit magnanimus; pusillanimus refugiet. Nec sibi, nec regno, instituendâ Insitione, illegitimiùs consulet aliquis, quàm avellendo Dente, vel Pedis clavo. Namque & illæ Operationes, ab absoluto vitæ periculo, neutiquàm sunt immunes; si verò rariora sunt illarum exitia, & etiam, pro leviori sanè commodo, celebrantur, quod rem absolutè compensat.

---

(3) Me præprimis tali charactere afficiunt *Butinus*, *Tissotiusque*, Monspeliensis Scholæ alumni; novissimèque Autor anonymus, quem nostram & etiam reputo, Opusculi jam suprà cit., sincera solidissimaque fruge Medica refertissimi, cui titulus: *Recherches sur quelques points d'Histoire de la Médecine, qui peuvent avoir rapport à l'Arrêt de la Grand'Chambre du Parlement de Paris, touchant l'Inoculation.* Tandemque celeb. *Gatti* jam laudatus.

(4) Meritissimum aliundè, & quidem in egregiorum Artificum Chorum jure referendum *Haenium* dolemus, qui innocentissimæ Medicinæ, ab ipsismet Theologis jampridem deletam sacrilegii labem, rursùs inurit; quique strenuum Insitionis defensorem celeb. *Trallesium* ad TRIBUNAL SUPREMUM vocat, *severam rationem daturum*, ... *an concreditam sibi proximi salutem maximè promoverit.*

Uno verbo, dummodò Inoculatio, ſub prolato reſpectu, abſolutè ſit innocua; Civi cuilibet, communi Humanitatis jure, competit libertas, ut ſub juſſâ ſegregationis obſervantiâ, Variolarum fato, ut lubet, obſequatur.

Sic unuſquiſque ſe, ſuoſque, quocumque morbo tentatos, probatiſſimo ſibi Medico, vel acceptiſſimæ ſibi methodo curandos committit: frictiones Mercuriales, arcano Keiſeriano anteponit, aut vice verſâ; &, ut ad mox allatum exemplum redeamus, vel dolorificum dentem timidus ſervat; vel Extirpatoris forcipi impavidus tradit.

Ex quibus animadverſionibus concludimus: 1°. Non ſolum per Inſitorum placita, verum & per moderatiorem Antinoculatorum cenſuram, commendari Inſitionis methodum; illamque conſequenter, decentibus invitamentis, promovendam eſſe. 2°. Et quamvis admittantur intolerantiſſimorum adverſariorum objurgationes, nihilominùs tamen tolerandam eſſe Inſitionem, illiuſque utilitatem præciſiùs determinandam, tempori, longoque uſui committendam eſſe.

Si autem, hæc ratiocinia ſtent; confidenter, ſed modeſtè Diſſertatores interrogamus, utrùm talis ſummaria conſideratio ſuffecerit, ad admittendam, vel excludendam Variolarum Inoculationem? Atque (quandòquidem fauſtè contingit ut utilis deprehendatur Inſitionis celebratio) utrùm illius potitio proroganda ſit, quouſque ſolutæ fuerint innumeræ quæſtiunculæ, jam in Opuſculi Proëmio ſummatim indigitatæ, partimque illicò recenſendæ.

Scilicet. 1°. Curioſæ Theoreticæ de primâ Variolarum origine.

De conciliandâ germinis Varioloſi negatione, cum nullis, aut infrequentibus Variolarum recidivis.

De naturâ & propagationis modo miaſmatis Varioloſi.

An qui inſitum virus non ſuſcipiunt, iidem præcisè ſint qui à fortuitis Variolis propriâ naturâ immunes futuri ſint? ſiquis tamen, talis problematis ſolutionem ſibi aſſumere audeat.

An pus manans ex vulnere, vel vulneribus per quæ introductum fuit ſeminium, non paucam puſtularum materiam abſumat?

2°. Practicæ forſan in ſe utiles, nec tamen utilitatis abſolutæ, neç, ſi fas ſit ità loqui, urgentiſſimæ.

An virus Varioloſum iteratis Inſitionibus miteſcat? & utrùm

ſic mitigatum in praxi ſeligere deceat ?

An quantum licet, ſeu prædicto, ſeu alio quocumque artificio, inſerendum virus *dulcificandum* ſit ?

An ſicut humaniſſima, ſic tutiſſima ſit methodus, omni operâ innitendi, ut benigniſſimus ſit, excitandus per Inſitionem, morbus ?

An Inſitionis ſedes quaſi centrum eruptionis, totiuſque conatûs morboſi fiat ; adeòque, hâc mutatâ, hæc, illave Viſcera meliùs defendantur ?

An Variolarum Inſitio (juxta Celeb. *Gatti* & Anonymi mox laud. honeſtiſſimum placitum) Mulierculis credenda ſit ?

Has autem, ſimileſque quæſtiones, abſit ut ab explendo Diſſertatorum otio, ab ampliandâ ſcientiæ pompâ, à decorandis Diariis, Academiis, Scholis excludamus : quin è contra poſteriorum, ſimiliumque forſan plurimarum quæſtionum ſolidam enodationem, perficiendæ Inoculationis methodo, multùm conferre non negamus.

Nos autem ex talium (practicarum putà) cenſu, unicam ſepoſuimus, eamque noſtro judicio, maximè momentoſam, quam, pro opellæ coronide, hîc obiter delibandam, vel potiùs dubiis agitandam, ſubnectimus. Decretoriam illius ſolutionem præteritis & futuris experimentis committentes. Sint igitur.

DE INOCULANDORUM PRÆPARATIONE dubia quædam.

AN quid optabilius expectare liceat ab artificioſiſſimâ præparatione, quàm perfectam ſanitatem ?

An vana ſit, præconcepta, merè rationalis indicatio, ſolida humores demulcendi, diluendi, motus compeſcendi ; relaxandi, molliendi &c. ? Ut morboſo impetui obſequioſior fiat mox vexanda machina.

An, præ ſtomacho, inteſtinis optimè concoquentibus, ſe meliùs habeant ſtomachus, inteſtinaque, iteratis, quanquàm benignioribus Catharticis, ut dicunt, repurgata ?

An, inſolitâ diætâ, etſi Medicè meliori, aliquis intrà paucas ſeptimanas, ſalubrior fiat ?

An, si forsan Imbecilliores, cæteròquin sani Variolas feliciores vulgò experiantur, tutò validioribus inducenda sit artificialis Imbecillitas ?

Anne idcircò, tum Insitioni, tum operationi cuilibet Therapeuticæ aliquis sanus præparandus sit ?

An illis qui pravâ quâcumque & habituali valetudine laborant, alia suppetat præparatio, quàm ipsissima prædictæ valetudinis sanatio ?

Tandem, an igitur tantoperè valeat Variolarum Inoculatio ob præparationis emolumentum ?

FINIS.

ARGUMENTABUNTUR

R.R. D.D. PROFESSORES REGII.

R. D. *JOANNES-FRANCISCUS IMBERT*, Cancellarius & Judex.

R. D. *HENRICUS HAGUENOT*, Decanus.

R. D. *ANTONIUS FIZES.*

R. D. *FRANCISCUS DE SAUVAGES.*

R. D. *FRANCISCUS DE LAMURE.*

R. D. *GABRIEL-FRANCISCUS VENEL.*

R. D. *CAROLUS LE ROY.*

R. D. *PAULUS-JOSEPHUS BARTHÉS.*